

Katarzyna Parzych-Blakiewicz*

Uniwersytet Warmińsko-Mazurski w Olsztynie (Polska)

PROFIL HAGIOLOGICZNY ŚP. KS. RYSZARDA BUGAJSKIEGO
(1962–2024) NA PODSTAWIE JEGO *KSIĘGI KONDOLENCYJNEJ*
– JAKO WIZUALIZACJA NAUCZANIA PAPIESKIEGO
NA TEMAT ŚWIĘTOŚCI

Streszczenie: Celem artykułu jest ukazanie, w jaki sposób teoretyczna wizja kapłańskiej świętości, oparta na nauczaniu Jana Pawła II, Benedykta XVI i Franciszka, znajduje urzeczywistnienie w konkretnych realiach duszpasterskich. Główne wątki koncentrują się na biblijnym rozumieniu świętości, chrystologicznym fundamencie posługi prezbitera, a także na praktycznych przejawach ewangelicznego radykalizmu i miłosierdzia w życiu kapłana. Badana kwestia obejmuje analizę świadectw dotyczących życia i posługi duszpasterskiej śp. ks. Ryszarda Bugajskiego, proboszcza parafii w Straszynie, którego duchowy profil odmalowują wpisy w *Księdze kondolencyjnej*. Przywołane relacje wiernych ukazują go jako kapłana całkowicie oddanego Bogu i ludziom, w pełni realizującego papieskie wytyczne odnośnie do świętości kapłańskiej. Wnioski wskazują, że przykład ks. Bugajskiego potwierdza spójność nauczania Kościoła z codzienną praktyką duszpasterską i może inspirować dalszą refleksję nad istotą prezbyteratu.

Słowa kluczowe: kapłaństwo, świętość, świętość kapłana, Bugajski, Straszyn.

Niniejsze opracowanie wpisuje się w obszar badań teologicznych na temat świętości chrześcijańskiej, skupiając na charakterystyce świętości kapłana. Celem opracowania jest wykazanie korelacji między teorią, kreślącą wizję teologiczną, a etosem realizowanym w warunkach pracy duszpasterskiej w jednej z polskich parafii rzymskokatolickich. Pytaniem wiodącym jest w jakim zakresie wizerunek duchowy zmarłego kapłana – ks. Ryszarda Bugajskiego, proboszcza parafii św. Jacka Odrowąża w Straszynie (archidiecezja gdańska) – wizualizuje nauczanie papieskie na temat kapłaństwa i świętości kapłańskiej. Odpowiedź na to pytanie może stać się przyczynkiem do dalszych badań w ramach studium przypadku hagiologicznego profilu kapłana pełniącego

* Adres: dr hab. Katarzyna Parzych-Blakiewicz, prof. UWM; kaparz@uwm.edu.pl; ORCID: 0000-0002-7965-9064.

funkcję proboszcza, a także posłużyć do pogłębienia refleksji teologicznej nad duchowością kapłańską i sposobami jej doskonalenia i rozwoju. Profil hagiologiczny (od greckiego *hagios* – święty¹) obejmuje charakterystykę świętości w życiu duchowym i posłudze kościelnej chrześcijanina wyniesionego na ołtarze lub kandydata, a także zmarłego w opinii świętości.

Niniejsze opracowanie ma charakter źródłowy, dostarczając materiału do dalszych, pogłębionych refleksji teologicznych na temat dynamiki rozwoju świętości w życiu ludzkim, w oparciu o etos związany z powołaniem do posługi kapłańskiej.

Podstawą refleksji teologicznej są wpisy w *Księdze kondolencyjnej*, znajdującej się w archiwum parafialnym parafii św. Jacka Odrowąża w Straszynie. Ten materiał źródłowy jest obecnie jedynym zbiorem danych na temat Zmarłego Kapłana. Nie jest wyczerpujący, aczkolwiek stanowi spójny fundament, wystarczający do opracowania przyczynku do dalszych badań. Na potrzeby niniejszego opracowania, wypowiedzi zawarte w *Księdze kondolencyjnej* zostały uporządkowane według teologicznej wykładni na temat świętości kapłańskiej, a następnie dołączone do wątków przedstawiających teologiczny model świętości kapłana według nauczania ostatnich trzech pontyfikatów.

Źródłami teologicznymi, stanowiącym pryzmat do analizy treści wpisów znajdujących się w *Księdze kondolencyjnej*, jest nauczanie o kapłaństwie Jana Pawła II, Benedykta XVI i Franciszka. W artykule skorzystano z opracowań teologicznych na temat etosu i świętości kapłańskiej, prezentując je w oparciu o publikacje teologów: Dawida Galanciaka, Janusza Bujaka, Wiesława Przygody. Myśl Jana Pawła II na temat kapłaństwa jest ujęta kompleksowo w adhortacji apostolskiej *Pastores dabo vobis*, stanowiąc syntezę nauczania papieskiego zawartego w różnych wypowiedziach, dlatego w niniejszym artykule zrezygnowano z odniesienia do wypowiedzi niższej rangi, przywołując kompetentne opracowania myśli papieskiej, o których powyżej, a także Jacka Bramorskiego. Myśl Benedykta XVI i Franciszka na temat świętości kapłańskiej jest rozproszona w drobniejszych wypowiedziach, papieże nie ujęli jej w adhortacji ani encyklice. Dlatego nauczanie tych papieży, w niniejszym artykule przedstawiono za pośrednictwem opracowań autorów dokonujących syntezy myśli obu papieży: Janusza Szulista, Jerzego Buczka, Bogusława Koziola, Piotra Pudło, Zbigniewa Wanata, Tomasza Zamorskiego (w odniesieniu do nauczania Benedykta XVI) oraz Piotra Andrukiewicza, Jamesa Kroegera i Adama Wojtczaka (w odniesieniu do nauczania Franciszka).

¹ Greckie słowo „hagios” odpowiada łacińskiemu słowu „sanctus” – czyli „święty” (Congregazione delle Cause dei Santi, 2011, s. 14, 17).

Nauczanie papieskie trzech ostatnich, zakończonych pontyfikatów zostało przedstawione jako swoista matryca, do której są odniesione wypowiedzi zamieszczone w *Księdze kondolencyjnej*, wizualizujące nauczanie papieskie. W związku z tym pojawia się dysproporcja w prezentacji różnych wątków nauczania papieskiego, uzależniona od ilości adekwatnych informacji znalezionych w *Księdze kondolencyjnej*, niektóre wątki teologii kapłaństwa zostały uwzględnione ogólnie z racji małej ilości odpowiednich odniesień w analizowanym źródle. Profil hagiologiczny naszkicowany w ten sposób, pozwala uchwycić akcenty charakteryzujące etos kapłański wyrażony w życiu i posłudze Proboszcza ze Straszyna. W miarę pojawienia się nowych materiałów źródłowych, profil ten może być dopracowany. Natomiast w przypadku opracowania podobnych profili hagiologicznych innych osób duchownych, zestawienie ich wraz z niniejszym, może dostarczyć teologicznemu obszarowi badań kompleksowego zbioru cech charakteryzujących etos świętości kapłana. Takie ukierunkowanie jest istotne z punktu widzenia potrzeb duszpasterskich i przygotowania do posługi kapłańskiej. Jego wartość i nowatorskie podejście polega na tym, że poprzez refleksję nad świadectwem życia duszpasterzy zmarłych w opinii świętości, weryfikuje się teorię przedstawioną w nauczaniu Kościoła na temat świętości kapłańskiej. Z tego powodu, opracowanie dotyczące osoby śp. ks. Ryszarda Bugajskiego, powinno stać się inspiracją do podjęcia podobnych refleksji nad życiem innych kapłanów, co do których istnieją przesłanki o ich śmierci w opinii świętości.

1. Nota biograficzna ks. Proboszcza ze Straszyna

Ksiądz Ryszard Bugajski², urodził się w miejscowości Bęczków na kielecczyźnie, 13 stycznia 1962 roku, jako syn Antoniny z domu Magała i Władysława. Ukończył Niższe Seminarium Duchowne Misjonarzy Oblatów w Markowicach, po czym wstąpił do Wyższego Seminarium Duchownego w Gdańsku Oliwie. Święcenia prezbiteratu przyjął w roku 1987 z rąk ówczesnego biskupa gdańskiego Tadeusza Gocłowskiego. Jako wikariusz, pełnił posługę w parafiach Gdańska – na Chełmie, Przymorzu, Stogach, Zaspie, a także w miejscowości Straszyn, gdzie w 1997 roku został proboszczem i pełnił tę funkcję do śmierci. Przy parafii reaktywował działalność przedszkola, wcześniej prowadzonego przez Siostry Zmartwychwstanki (Bugajski, Parzych-Blakiewicz, 2017, s. 114). Przez wiele lat był dyrektorem diecezjalnego Domu Rekolekcyjnego w Straszynie. Prowadził Biuro Pielgrzymkowe „Oremus” z czym była powiązana posłu-

² Nota biograficzna sporządzona według danych kurialnych (*Schematyzm Archidiecezji Gdańskiej*, 2011, s. 63, 70, 80, 104, 138, 161, 641, 872).

ga duszpasterstwa Ruchu Pielgrzymkowego. Otrzymał godność prałacką, a także kanoniczną gremialną Kapituły Staroszkockiej przy Kolegiacie św. Ignacego z Loyoli w Gdańsku. Ponadto, był członkiem diecezjalnej rady do spraw ekonomicznych. Zmarł 31 grudnia 2024 roku, został pochowany 4 stycznia 2025 roku na cmentarzu parafialnym w Straszynie.

Po śmierci ks. Bugajskiego, przez miesiąc, w kościele była wyłożona *Księga kondolencyjna*³. Dokonano w niej 396 wpisów, w tym 231 jest o treści, która pozwala naszkicować profil świętości Zmarłego Kapłana. Są to wypowiedzi wyrażające przekonanie o świętości osoby, dające wyraz wdzięczności za świadectwo wiary i posługę kapłańską wśród wiernych, niektóre mają formę modlitewnego zwrócenia się do Boga.

2. Świętość – zarys problematyki

Świętość jest tożsamością Boga. Bóg jest Świętym, jest Świętością samą w sobie (Kijas, 2018, s. 36). Według źródeł starotestamentowych, „święty” to znaczy oddzielony od *profanum* (Congregazione delle Cause dei Santi, 2011, s. 15; Kijas, 2018, s. 31), czysty (Żywica, 2023, s. 11). Zaś rozumienie świętości odnoszącej się do rzeczy ziemskich oznacza wydzielenie do sprawowania kultu (Kijas, 2018, s. 31), a w odniesieniu do człowieka wskazuje na wybranie do funkcji społecznych, a przez to oddzielenie od zwykłego ludu⁴. Świętość jest tu też ukazywana w wymiarze moralnym (Żywica, 2023, s. 18).

W Nowym Testamencie świętość jest odniesiona do Boskiej natury (Congregazione delle Cause dei Santi, 2011, s. 17)⁵. Świętość Boga jest tu założeniem bezwzględny dla uświęcenia ludzi i poświęcenia rzeczy (Kijas, 2018, s. 32). Autorzy natchnieni wyjaśniają, że w wymiarze teologicznym świętość objawia się jako miłość do stworzenia oraz ogromna potęga (Żywica, 2018, s. 13). Człowiek ma także udział w tej świętości, ale na zasadzie przeobóstwienia będącego konsekwencją przyjęcia łaski Jezusa Chrystusa, czyli uświęcenia, które jest wewnętrznym uzdrowieniem, polegającym na „przyobleczeniu się” w Chrystusa (Congregazione delle Cause dei Santi, 2011, s. 17). Z perspek-

³ *Księga kondolencyjna śp. Księdza Ryszarda Bugajskiego (1962–2024) proboszcza parafii pw. św. Jacka Odrowąża w Straszynie. 31 grudnia 2024 – 5 lutego 2025* znajduje się w Archiwum parafialnym, Straszyn (archidiecezja gdańska), ul. Poprzeczna 24 [= K]. Księga była wyłożona w świątyni parafialnej w dniach od 31 grudnia 2024 do 5 lutego 2025 r. oraz dostępna każdego dnia od Mszy św. porannej do wieczornej.

⁴ Np. prorok, kapłan, król (Eszer, 2001, s. 12); święty jest też naród, którym jest Izrael (Żywica, 2023, s. 17).

⁵ Autor natchniony przedstawia świętość Jezusa w powiązaniu z działaniem Boga Ojca i Ducha Świętego, co ma być świadectwem o Jego Boskim pochodzeniu (Congregazione delle Cause dei Santi, 2011, s. 17).

tywy antropologicznej istotną kwestią hagiologiczną jest świętość moralna, rozumiana jako naśladowanie Chrystusa, będące drogą doskonałości i światełtstwem życia w wierności Chrystusowi aż do końca (Eszer, 2001, s. 14–15). Od pierwszych wieków chrześcijaństwa ideałem świętego życia jest męczeństwo za wiarę w Jezusa Chrystusa. Z czasem pojawiła się kategoria heroizmu w zachowaniu cnót chrześcijańskich, a także ofiara z życia złożona w obronie wartości chrześcijańskich (Eszer, 2001, s. 16)⁶.

Świętość ludzka nie jest Boską, człowiek dojrzewa w świętości. Jest ona więc kondycją, która zmienia się wraz z praktyką życia w wierze, ale pod wpływem Bożej łaski⁷. Świętość ludzka jest uwarunkowana wolitywnym i umysłowym ukierunkowaniem na Boga. To Bóg uświęca człowieka, czyli przemienia wewnętrznie, udoskonalając ludzki byt według wzoru i podobieństwa doskonałego człowieczeństwa Jezusa Chrystusa. Sobór Watykański II, choć tylko ogólnie przedstawia czym jest świętość, stawia silny akcent na chrystologiczny aspekt świętości ludzkiej (Kijas, 2018, s. 35–36).

Z kategorią świętości, w której ma udział człowiek, jest związane pojęcie „opinii świętości”. Dotyczy ono sytuacji, otwierającej drogę do świętości kanonicznej, czyli poddanej procedurze rozeznania przez Kościół, celem wyniesienia zmarłego chrześcijanina na ołtarze. Najkrócej ujmując, opinia świętości jest publiczną informacją o osobie, co do której istnieje przekonanie świadków jej życia, że charakteryzuje się pełnią dobra moralnego i doskonałością w naśladowaniu Chrystusa⁸. Uznanie przez Kościół opinii świętości jest uwarunkowane jej powszechnością⁹.

3. Świętość kapłana

Wspólną treścią nauczania trzech ostatnich pontyfikatów o kapłaństwie jest świętość. Kapłan ma być świętym niejako zawodowo, to znaczy, świętość ma być oczywistością w jego życiu. Ukształtowana jest ona na fundamencie chrystologicznym i wynika z posłania chrzcielnego (Franciszek, 2021). Kapłan to człowiek, który trwa w osobistej więzi z Jezusem Chrystusem, poprzez modli-

⁶ Papież Franciszek dodał „ofiara z życia” jako nową kategorię przypadków kwalifikujących do beatyfikacji i kanonizacji, obok dwóch istniejących „męczeństwa” i „heroiczności cnót” (Franciszek, 2018a, s. 606–609).

⁷ Poprzez Chrystusowe dzieło odkupienia i uświęcające działanie Ducha Świętego (Żywica, 2023, s. 20; Kijas, 2018, s. 37).

⁸ „...la fama sanctitatis non è una qualsiasi fama ma significa che una persona possiede od ha posseduto, essendo ancora in vita, la pienezza della bontà morale, essendo ‘perfetta’...” (Eszer, 2001, s. 17–18).

⁹ „E la fama non solo deve esistere ma anche essere radicata nella maggioranza (dei cattolici) della regione, nota anche in altre parti del mondo e deve crescere da un giorno all’altro...” (Eszer, 2001, s. 20–21).

twę i wypełnianie zadań eklezjalnych, do których człowiek zobowiązuje się wraz z chrztem. Świętość kapłana jest więc powiązana z realizacją w świecie potrójnej funkcji Chrystusa – kapłańskiej, prorockiej i królewskiej, ale tu chodzi o posługę *in persona Christi*. Do tego konieczna jest konsekracja, której towarzyszy życie kapłana skoncentrowane na całkowitej ofierze złożonej z samego siebie Bogu i ludziom, do których Bóg posyła.

Papieskie nauczanie na temat świętości kapłana znajduje wizualizację w etosie kapłańskim reprezentowanym przez ks. Ryszarda Bugajskiego. W *Księdze kondolencyjnej* dedykowanej Proboszczowi ze Straszyna, znajdujemy wypowiedzi, w których jest mowa o jego świętości¹⁰ lub modlitwa skierowana bezpośrednio, jakby do świętego, z prośbą o wstawienictwo i opiekę¹¹. W niektórych jest mowa o odczuwaniu duchowej obecności i wsparcia¹². W wielu jest nazwany wspaiałym, niezwykłym, cudownym, dobrym, pięknym człowiekiem¹³. Jest też wpis, w którym wyrażono intencję, aby Bóg pozwolił, by pamięć o Zmarłym była wciąż żywa (K, s. 11b) – co jest istotne z punktu widzenia procedowania kanonicznego sankcjonującego opinię świętości. Należy zauważyć, że zasięg opinii świętości, w dniach przygotowujących do pogrzebu ks. Bugajskiego, jest szerszy niż tylko w zakresie obejmującym parafię¹⁴.

¹⁰ Dziesięć wypowiedzi, w których wprost jest nazwany świętym (K, s. 10a, 13b, 16a, 18b, 19a, 23b, 27a, 29a, 39, 63a), np. o tym, że w młodości miał już „opinię »świętego księdza«” (K, s. 27a); „Tak wyobrażam sobie życie świętego na ziemi” (K, s. 19a); „Boże [...] zabrałeś nam Księdza Ryszarda [...] na pewno do siebie, bo gdzieś tak szlachetny i święty kapłan mógłby być zabrany...” (K, s. 29a). Pięć wypowiedzi wyrażających wiarę, że jest w niebie (K, s. 14a, 11b, 19a, 28b, 30b), a także „Już wiem, jak wyglądają aniołowie na ziemi” (K, s. 62).

¹¹ Przekonanie o orędownictwie przed Bogiem, za każdym proszącym, za parafię i w indywidualnych intencjach, jest wyrażone w 26 wypowiedziach (K, s. 5, 9b – dwa razy; 13a – dwa razy, 13b, 16a, 11b, 18a, 20b, 23a, 23b, 30b – trzy razy, 30b, 31, 33, 37, 38, 41, 43, 51, 56, 64a, 65a). Przykładowe wypowiedzi: „Wierzę, że będziesz czuwał nad swoimi parafianami i kierował z góry naszym życiem, wskazywał drogę...” (K, s. 20b); „Jesteśmy pewni, że będziesz wstawiał się za nami przed tronem Boga” (K, s. 23a); „Wierzmy, że teraz będziesz naszym »niebiańskim Proboszczem« i dalej będziesz towarzyszyć naszej rodzinie...” (K, s. 23b); „Błogosław naszej rodzinie »z Góry«” (K, s. 30b); „Wierzmy, że będąc obok Boga Ojca, będzie nas Ksiądz dalej wspierał” (K, s. 38); „Niech Proboszcz zawsze z nami duchowo będzie w tej parafii” (K, s. 65a).

¹² Wypowiedzi, które wprost wskazują na to przekonanie jest jedenaście (K, s. 5, 9b, 9b, 13a dwa razy, 18a 22, 33, 41, 43, 56), oto przykłady: „opiekuj się nami, jak zawsze, dopóki znowu się nie spotkamy, a wtedy miej dla nas miejsce gdzieś bardzo blisko przy Tobie” – (K, s. 18a); „Opiekuj się naszą parafią i wymadlaj dla nas łaski” (K, s. 43).

¹³ Np.: „Byłeś wspaiałym i dobrym człowiekiem i wie to każdy, kto miał tę wspaiałą okazję Cię spotkać” (K, s. 30b, por. K, s. 2, 3, 3, 8a, 8a, 8a, 8b, 13a, 13a, 13b, 14a, 14b, 16a, 20a, 20b, 27a, 30a, 32b, 34a, 40, 44, 57, 58, 64a, 65b).

¹⁴ W *Księdze* czytamy: „...śmierć kapłana i wszystko z tym związane, świadectwa parafian, którzy Cię kochali, wspomnienia bliskich, prawda o Twoim świętym życiu, potrafi dać tak dużo tym, którzy Cię blisko nie poznali” (K, s. 39); „Ta śmierć sprawiła, że dużo ludzi zaczęło zmieniać swoje postępowanie” (K, s. 18b). „Wierzmy, że Twoje odejście przyniesie owoce – nawrócenie i pogłębienie wiary w nas wszystkich” (K, s. 43). „Mam wielką nadzieję, że parafianie wypełnią testament, który nam pozostawiłeś” (K, s. 55). „Będę Księdza miała w sercu i wypełniała jego kazania” (K, s. 62).

Wypowiedzi umieszczone w *Księdze kondolencyjnej*, ze względu na ich głębię i różnorodność, sugerują poczynienie refleksji nad profilem świętości ks. Bugajskiego, celem odczytania specyfiki wdrażania nauczania Kościoła o świętości życia kapłańskiego.

4. Zjednoczenie kapłana z Chrystusem

Jan Paweł II wielokrotnie i na różne sposoby wyjaśniał podobieństwo kapłana do Jezusa Chrystusa. Chrystyczność kapłaństwa wiąże się z wezwaniem do uobecniania dzieła Jezusa Chrystusa w świecie (Jan Paweł II, 1992, n. 5). Kapłan jest przedłużeniem obecności na ziemi Jezusa Chrystusa, poprzez naśladowanie Go oraz czynności liturgiczne i głoszenie (Jan Paweł II, 1992, n. 15). Tożsamość kapłańska oznacza stałe bycie z Jezusem (Franciszek, 2019), ukierunkowane na służbę kościelną (Franciszek, 2021). Dlatego integracja osoby kapłana z Chrystusem jest podstawą głoszenia ewangelii i wychodzenia do ludzi, ale temu ma towarzyszyć umiejętność bycia wolnym od wszelkiej światowości¹⁵. Zgodnie z typem teologii uprawianej przez Franciszka, nazwanej „teologią ludu”, koncentrującej się na kategorii ubóstwa (Rowland, 2025, s. 22–23), w świętości kapłańskiej istotne jest zafascynowanie Jezusem i Jego ludem (Kroeger, 2016, s. 84).

Według Ratzingera kapłaństwo oznacza niepowtarzalne więzi kapłana z Jezusem Chrystusem, polegające na uczestnictwie w Boskim Logosie i złożeniu Bogu w ofierze swojej osoby (Zamorski, 2014, s. 242). Wiąż kapłana z Chrystusem jest przyjaźnią, która oznacza wspólnotę – *communio*, jako dar szczególnej bliskości Boga (Zamorski, 2014, s. 251). Papież Benedykt XVI podkreśla, że chodzi tu o miłość do Chrystusa, która tworzy wspólnotę kapłana z Jezusem¹⁶. Taka miłość jest podstawą posługi kapłańskiej (Benedykt XVI, 2009). Na świętość kapłańską składa się więc przywiązanie do Chrystusa – miłość do Niego i skupienie na Nim oraz realizowanie celów eklezjalnych w miłości (Bramorski, 2010, s. 56). Proces dojrzewania w tej świętości opiera się na duchowości kapłańskiej wynikającej z Eucharystii jako źródła, stanowiącego jednocześnie centrum posługi eklezjalnej i definiującego sens życia kapłana (Kozioł, 2013, s. 153).

Kapłan ma obowiązek dążenia do szczególnej świętości (Jan Paweł II, 1992, n. 20)¹⁷, która wynika z obradowania Duchem Świętym, zapewniającym skutecz-

¹⁵ Franciszek do kapłanów: „Siate liberi da ogni mondanità; per favore, non vi atteggiare a mondani...” (Franciszek, 2018b).

¹⁶ Chodzi o miłosne – a może w pewnym sensie mistyczne – zjednoczenie z Chrystusem, będące stanem „swoistego zakochania” (Szulist, 2010 s. 77).

¹⁷ Wypełnianie posługi kapłańskiej oznacza realizowanie jej jako wezwania do świętości (Bramorski, 2010, s. 55–58).

ność czynności *in persona Christi*. Taka forma uchrystusowania czyni osobę kapłana zdolną do miłowania innych według wielkości miłości Chrystusowej (Jan Paweł II, 1992, n. 19). Na chrystologicznych podstawach formuje się kapłański etos, ukazujący życie kapłana oparte na radach ewangelicznych, a także wypełnione cnotami teologicznymi i kardynalnymi oraz szczególną troską o Kościół.

W wypowiedziach zamieszczonych w straszyńskiej *Księdze kondolencyjnej* jest dane świadectwo chrystologicznego zakorzenienia życia i posługi kapłańskiej ks. Bugajskiego jako człowieka wpatrzonego w Chrystusa, blisko Niego, Jego przyjaciela, naśladowującego Chrystusa (K, s. 13b, 39, 55). W jednej z nich jest wyrażone rozumienie, że ks. Ryszard dawał pierwszeństwo Duchowi Świętemu, co pozwalało mu na „inną” wiarę, „ogromną”, a także uzdalniało do „panowania nad emocjami” (K, s. 22).

Ważnym elementem duchowości kapłańskiej jest też naśladowanie świętych (Kozioł, 2013, s. 161). Taki też akcent, poza zakorzenieniem chrystologicznym, znajdujemy w profilu duchowym Księdza Ryszarda. W *Księdze* odnotowana jest wiedza o kulcie skierowanym do św. Jacka (K, s. 25a) i do św. Józefa (K, s. 23a).

5. Radykalizm ewangeliczny w życiu kapłana

Relacja z Jezusem Chrystusem jest fundamentem radykalizmu ewangelicznego w posłudze kapłańskiej i realizacji misji eklezjalnej, formowanego na radach ewangelicznych – posłuszeństwa, czystości i ubóstwa – mających wartość świadectwa życia Słowem Bożym (Bramorski, 2010, s. 56; Kozioł, 2013, s. 154). Radykalizm ewangeliczny oznacza doskonałość chrześcijańską (Jan Paweł II, 1992, n. 27). Według wpisów w *Księdze kondolencyjnej*, ks. Bugajski żył Ewangelią i swoim świadectwem ją głosił (K, s. 37), dawał dobre świadectwo życia (K, s. 17a), wskazywał królestwo Boże (K, s. 8b) i dzieło zbawienia (K, s. 25b). Był wzorem wiary i życia chrześcijańskiego¹⁸, miłości chrześcijańskiej¹⁹, prawdziwego człowieczeństwa, dając przykład dobrego człowieka²⁰. Był odebrany nawet jako wzór „ojca, brata, matki” (K, s. 22, 30a). Autorzy wpisów dziękują mu za świadectwo wiary, nadziei i miłości²¹.

Ks. Ryszard Bugajski, w *Księdze kondolencyjnej* jest wielokrotnie nazwany wspaniałym, niezwykłym, wyjątkowym, najlepszym proboszczem i duszpaste-

¹⁸ W *Księdze kondolencyjnej* jest 10 wypowiedzi na ten temat (K, s. 7, 8a, 11b, 25b, 30a, 43, 53, 55 dwa razy, 63b).

¹⁹ W *Księdze kondolencyjnej* jest sześć wypowiedzi na ten temat (K, s. 8a, 12b, 13b, 15a, 42, 52).

²⁰ W *Księdze kondolencyjnej* są trzy wypowiedzi na ten temat (K, s. 18a, 36, 53).

²¹ W *Księdze kondolencyjnej* jest pięć wypowiedzi na ten temat (K, s. 31, 43, 44, 60b, 61).

rzem, dającym wzór życia kapłańskiego²². Stwierdzono też, że był to człowiek pełen entuzjazmu do życia (K, s. 26b), otwarty, empatyczny, gotowy wysłuchać i uważnie słuchający²³, ale także cichy i skromny, pokorny i żyjący w prostocie²⁴, a także posłuszny (K, s. 18b, 36). Odznaczał się rozważą i mądrością²⁵. Zapamiętano go jako człowieka ufającego w Boży plan (K, s. 38), który mówił że „osoba ludzka nie może przesłaniać nam Boga” (K, s. 28b), że „żyjemy dla Boga” (K, s. 54), że on jest „tylko narzędziem Pana Boga” (K, s. 59a), że „w rodzinie najważniejsza jest miłość, bo Bóg jest miłością” (K, s. 43), a także że „błogosławiony znaczy radość” (K, s. 63a). Jego życie i świadectwo wierności Chrystusowi i Kościołowi pozwala stwierdzić, że był „przygotowany na niebo” (K, s. 18b).

6. Posługa eklezjalna kapłana

Kapłaństwo jest zintegrowane z Kościołem (Jan Paweł II, 1992, n. 16). Jest ono w Kościele tym, co czyni możliwym wypełnienie Boskiej powszechnej woli zbawczej (Jan Paweł II, 1992, n. 1). W nauczaniu papieskim należy zauważyć trzy podstawowe zadania kapłana w powiązaniu z misją kościelną²⁶: nauczanie poprzez głoszenie Ewangelii, uświęcanie wiernych poprzez posługę sakramentalną, kierowanie wspólnotą zgodnie z założeniami misji ewangelizacyjnej Kościoła (Bramorski, 2010, s. 61–62). Posługa pasterska polega na budowaniu jedności, czyli komunii osób, we wspólnocie wierzących, a przede wszystkim na głoszeniu kerygmatu (Bramorski, 2010, s. 62–63; Kozioł, 2013, s. 157). Miejszem szczególnej posługi kapłańskiej jest ołtarz i konfesjonał (Bujak, 2024, s. 43).

W wypowiedziach zamieszczonych w *Księdze kondolencyjnej* jest wiele wspomnień i podziękowań za posługę sakramentalną udzieloną przez ks. Bugajskiego ogólnie oraz z bezpośrednim odniesieniem do poszczególnych sakramentów²⁷.

²² Np. „zwyyczajny i niezwykle zarazem” (K, s. 23a); „kapłan z prawdziwego zdarzenia” (K, s. 28b); „Wspaniały Sługa Boży” (K, s. 30b); „Ksiądz Ryszard jest osobą, dzięki której chce się wierzyć” (K, s. 25a). Wypowiedzi o podobnej treści jest 47 (K, s. 2 dwa razy, 3 dwa razy, 5, 6, 9a, 8a, 8b, 10a dwa razy, 10b, 12a, 13a dwa razy, 14a, 14b, 15b, 16b, 17b, 25a, 25b, 28b dwa razy, 29a, 30a, 30b, 36, 37, 38, 42, 44, 45, 50, 51, 52 dwa razy, 53 trzy razy, 55, 62, 64a, 64b, 65a, 65b, 67).

²³ W *Księdze kondolencyjnej* jest 14 wypowiedzi na ten temat (K, s. 20b, 21b, 23a, 23b, 25b, 26b dwa razy, 28b dwa razy, 30a, 39, 48, 51, 52).

²⁴ W *Księdze kondolencyjnej* jest 12 wypowiedzi na ten temat (K, s. 14b, 17a, 17b, 19a, 20b, 21b, 22, 23a, 28a, 28b, 52, 67).

²⁵ W *Księdze kondolencyjnej* są trzy wypowiedzi na ten temat (K, s. 37, 39 dwa razy).

²⁶ Na podstawie źródeł teologicznych Urzędu Nauczycielskiego Kościoła, zagadnienie całościowo opracowane (Pudło, 2023, s. 183–211; Bramorski, 2010, s. 58–63).

²⁷ Ogólnie (K, s. 23a, 31, 34a, 41), szczególnie dot. Eucharystii (K, s. 16a, 39, 63a), „wspaniałych” Mszy św., zwłaszcza dla dzieci (K, s. 10a, 11b, 12a dwa razy, 12b, 13a, 15a, 23a, 32a, 42, 47, 54, 62, 64b, 66a dwa razy, 67), I-szej Komunii św. (K, s. 3, 12b, 13a, 14b, 15b, 25b, 27a, 28a, 29a, 30a, 30b, 32a, 39,

7. Troska o parafię i wspólnotę kapłańską

Etos kapłański ma format wspólnotowy, obejmujący relacje z biskupem i innymi prezbiterami (Franciszek, 2022), chodzi tu o budowanie prawdziwego braterstwa, które jest niezbędne do wypełnienia w świecie kościelnej misji zbawienia²⁸. Papieże podkreślają, że chodzi tu o „bliskość” – z Chrystusem, z biskupem, z prezbiterami, z ludem (Franciszek, 2022), aż do „radykalnej komunii” między kapłanami oraz prezbiterów z biskupem (Jan Paweł II, 1994, n. 74).

W *Księdze kondolencyjnej* znajdujemy dwa wpisy, które można zidentyfikować jako pochodzące od trzech kapłanów. Pierwszy jest podpisany przez ostatnich współpracowników – wikariuszy: „Dziękując za dar spotkania tak niezwykłego Człowieka, wspaniałego kapłana, proboszcza, przyjaciela, z wyrazami współczucia dla wszystkich, których ta strata boleśnie dotknęła, z pamięcią w modlitwie za ks. Ryszarda, który nauczał, jak kochać i służyć” (K, s. 2). Drugi: „Dziękuję za ojcowskie serce i lekcję bycia człowiekiem” (K, s. 3). Te dwie wypowiedzi korespondują z innymi, pochodzącymi od świeckich. Dają one podstawę do tego, aby stwierdzić, że w swoich relacjach ks. Bugajski dbał o więzi braterskie między kapłanami, a jednocześnie dawał wzór postawy wobec wiernych, wynikającej z tożsamości kapłańskiej.

Wypowiedzi zamieszczone w *Księdze kondolencyjnej* pozwalają ujrzeć ks. Bugajskiego jako kapłana miłującego Kościół i dbającego o niego. Mówił, „że parafia to my [parafianie], a nie proboszcz” (K, s. 36). „Często powtarzał, że parafia jest dla niego najważniejsza, a my, parafianie, doświadczaliśmy tego, że jesteśmy ważni dla naszego proboszcza” (K, s. 21b), że „to, co jest montowane w kościele, musi być najlepsze – jak kupuję do domu, to z dolnej półki” (K, s. 60a). Ks. Bugajski był przedsiębiorczy – mówił, że nie ma tak, „że czegoś się nie da” (K, s. 54). Był pracowity (K, s. 9b). Dał się poznać jako dobry organizator i gospodarz, dbał o kościół, świątynię i parafian²⁹. Wspierał inicjatywy ewangelizacyjne, wychowawcze i ludzkie talenty – był motywujący³⁰.

43, 45, 47 dwa razy, 53, 63b, 67), małżeństwa (K, s. 9a, 9b, 14b, 29a, 30b), Chrztu (K, s. 9a, 9b, 13a, 15b, 25b, 30b, 53, 54, 55, 63a), spowiedzi (K, s. 13a, 15a, 19a, 28a, 29a, 63b, 64b), np. „Świetnie spowiadał, tak po prostu, po ludzku” (K, s. 19a), a także przygotowania do bierzmowania (K, s. 15b) oraz innych posług (K, s. 30a).

²⁸ „Braterstwo, podobnie jak posłuszeństwo, nie może być nam narzucone moralnie, w sposób zewnętrzny wobec nas. Braterstwo jest świadomym wyborem, by dążyć do świętości wraz z innymi, a nie w samotności, święci z innymi” (Franciszek, 2022).

²⁹ W *Księdze kondolencyjnej* są cztery wypowiedzi na ten temat (K, s. 5, 21b, 32b, 60a).

³⁰ W *Księdze kondolencyjnej* jest 11 wypowiedzi na ten temat (K, s. 15b, 21b, 25a, 27a, 37, 42, 51, 53, 58, 65a, 67).

8. Modlitwa kapłańska

Stałym łącznikiem osoby kapłana z Jezusem Chrystusem Najwyższym Kapłanem jest modlitwa. „Stanowi ona czynnik niezbędny dla właściwego i owocnego wypełnienia kapłańskiej posługi” (Galanciak, 2017, s. 140; Koziół, 2013, s. 159). Zwłaszcza modlitwa za powołania i za ludzi młodych jest obowiązkiem stanu (Galanciak, 2017, s. 151). Modlitwa jest umocnieniem osobistych więzi kapłana z Chrystusem i jako taka stanowi fundament siły kapłańskiej³¹.

W *Księdze kondolencyjnej* znajdujemy wypowiedzi, które wyrażają wdzięczność za modlitwę, za łaski otrzymane za pośrednictwem ks. Ryszarda i prośbę o dalsze wstawiennictwo (K, s. 42). Proboszcz ze Starszyna wspomniany jest jako gorliwie modlący się, w tym za parafian³², a także pragnący powołań kapłańskich z parafii (K, s. 14a). W swojej pobożności zwracał „uwagę na hierarchię: po Panu Bogu, Jego Synu i Mamie Najświętszej jest rodzina i parafia” (K, s. 22).

9. Wskazywanie Boga i drogi do Niego

Jan Paweł II stwierdził, że powołanie kapłańskie jest zasadniczo wezwaniem do świętości w tej formie, która wypływa z sakramentu kapłaństwa. Każdy kapłan „musi” być święty, by pomagać innym w realizacji powołania do świętości (Jan Paweł II, 1992, n. 33). W życiu śp. ks. Ryszarda ten wymiar powołania kapłańskiego został zrealizowany bardzo wyraźnie, o czym świadczą wiele wypowiedzi typu „...widziałem w Tobie Jezusa, którego tak bardzo kochałem” (K, s. 25b); jego życie było „przepełnione wiarą, miłością i oddaniem dla Boga i Jego owiec” (K, s. 28b); swoim świadectwem pokazywał i otwierał mi drogę do Chrystusa” (K, s. 63a).

Wypowiedzi w *Księdze kondolencyjnej* nazywają opiekę duszpasterską ks. Bugajskiego „wspaniałą”³³. Wskazywał on życiową drogę i dawał lekcję życia³⁴. Był dobrym nauczycielem, przede wszystkim wiary, nadziei i miłości³⁵. Udzielał mądrych rad dotyczących wiary i życia codziennego, dodających otuchy³⁶. „Rozmowa z nim przynosiła słowo, które głęboko zapadało w serce i przy-

³¹ „Wiele kryzysów kapłańskich ma swoje źródło właśnie w niedostatecznym życiu modlitewnym, w braku zażyłości z Panem, w sprowadzeniu życia duchowego do zwykłej praktyki religijnej” (Franciszek, 2022).

³² W *Księdze kondolencyjnej* jest siedem wypowiedzi na ten temat (K, s. 12a, 19b, 21b, 22, 29b, 43, 62).

³³ W *Księdze kondolencyjnej* są cztery wypowiedzi na ten temat (K, s. 42, 52, 56, 59a).

³⁴ W *Księdze kondolencyjnej* są trzy wypowiedzi na ten temat (K, s. 32a, 32b, 33).

³⁵ W *Księdze kondolencyjnej* jest sześć wypowiedzi na ten temat (K, s. 13a, 17b, 18a, 27a, 31, 46).

³⁶ W *Księdze kondolencyjnej* jest 14 wypowiedzi na ten temat (K, s. 3, 8a, 12a, 13a, 15b, 17b, 22, 30a, 32a, 34a, 36, 49, 50, 65a).

nosiło nadzieję” (K, s. 18b, por. 30a, 59a). Wiele razy nazwany jest „przewodnikiem”³⁷, głoszącym mądre, wspaniałe kazania, w tym dla dzieci³⁸. W jednym z wpisów czytamy – „nauczył wielu z nas jak: być dobrym, być posłusznym, pomagać, a przede wszystkim nauczył nas być przygotowanym na niebo” (K, s. 18b). W innym – „dzięki Tobie wróciliśmy do Boga” (K, s. 59b). Ks. Bugajski przywracał wiarę w Boga, Kościół i ludzi (K, s. 65b). Pociągał do Boga i przyciągał do Kościoła (K, s. 17b, 17b, 18a). Dawał „każdego dnia nadzieję, że istnieje dobro”, gdyż zawsze można było na niego liczyć (K, s. 35). Pozostawił niezatarte ślady w sercach i życiu parafian (K, s. 43 dwa razy). Pokazywał Boga, był „zwierciadłem, w którym Boga widzimy lepiej” (K, s. 28b). Pokazywał drogę do Boga i prowadził do Niego (K, s. 8b, 36, 38, 50) oraz uczył jak Boga kochać (K, s. 44), uczył „szukać Pana Jezusa” (K, s. 59a). Swoją osobą umacniał wiarę (K, s. 66b), a życiem pokazywał „na co dzień Bożą Miłość” (K, s. 59a)³⁹.

10. Serce kapłana

W wypowiedziach papieskich na temat kapłaństwa pojawia się swoista kategoria chrystologiczna, wskazująca na serce. Akcent jest tu postawiony na chrystologiczne uwarunkowanie posługi kapłańskiej, zwracając uwagę na Serce Jezusowe, które jest objawiane przez miłość realizowaną w życiu kapłańskim⁴⁰. Kapłan bowiem, to świadek Bożej miłości (Franciszek, 2023). Wizja kapłaństwa powiązana z misterium Serca Pana Jezusa podkreśla, że kapłan powinien być pasterzem „według serca Bożego” (Franciszek, 2013). Chodzi tu o głębię wrażliwości na drugiego człowieka, na jego troski, zmęczenie, wyniszczenie codziennością kreowaną przez świat ‘bez Boga’. Serce Boże jest źródłem miłosierdzia bez granic, udzielanego w Kościele, każdemu człowiekowi, uciemiężonemu swoimi słabościami i nieczułością świata. Serce kapłana oznacza bowiem bliskość – najpierw Boga a potem drugiego człowieka (Franciszek, 2022). Papież Franciszek stwierdza, że serce Dobrego Pasterza mówi o tym, że Boża miłość jest bezgraniczna, nigdy się nie wyczerpuje i nigdy się nie poddaje⁴¹, że pasterz według Serca Bożego nie chroni swojej strefy komfortu, ani nie martwi się o ochronę swojego dobrego imienia. Nie boi się krytyki i jest skłonny do po-

³⁷ W *Księdze kondolencyjnej* jest sześć wypowiedzi na ten temat (K, s. 10b, 16b, 28b dwa razy, 30a, 43).

³⁸ W *Księdze kondolencyjnej* jest siedem wypowiedzi na ten temat (K, s. 10a, 19a, 19b, 30b, 33, 63a, 67).

³⁹ Także: „Przez niego »przemawiała Boża miłość«” (K, s. 28a), „ukazywał miłość Boga do człowieka, uczył tej miłości i zawsze postępował w duchu Bożego miłosierdzia” (K, s. 18a, por. 50).

⁴⁰ Papież przytacza słowa św. Jana Marii Vianneya: „Kapłaństwo to miłość Serca Jezusowego” (Benedykt XVI, 2009; por. *Katechizm Kościoła katolickiego*, n. 1589; Szulist, 2010, s. 74–75; Buczek, 2011–2013, s. 139).

⁴¹ „The Heart of the Good Shepherd tells us that his love is limitless; it is never exhausted and it never gives up” (Franciszek, 2016).

dejmowania ryzyka, starając się naśladować swego Pana⁴². Święty kapłan funkcjonuje na wzór Jezusa Chrystusa Miłosiernego, który zniżył się do człowieka, zbliżył do grzeszników, aby towarzyszyć im w nawróceniu do Boga. Ponadto, według Franciszka, kapłan ma być niestrudzony przebaczeniem (Franciszek, 2015). Papież poucza, że kapłan jest wezwany do tego, aby mieć serce, które jest „poruszone”. Księża, którzy są „aseptyczni”, ci „z laboratorium”, wszyscy czysti i schludni, nie pomagają Kościołowi⁴³. Serce kapłana musi być „poszerzone», by uczynić miejsce dla bólu powierzonego mu ludu...” (Franciszek, 2022). Jest to serce „otwarte na świat” (Wojtczak, 2022, s. 122).

W *Księdze kondolencyjnej* znajdujemy wiele wypowiedzi, w których jest odwołanie do serca. Ks. Bugajski to kapłan o wielkim, dobrym, ojcowskim, otwartym, gościnnym, pięknym sercu⁴⁴. Serce kapłańskie Proboszcza ze Straszyna cechuje dobroć, życzliwość, serdeczność. Jest on pogodny, ciepły (o ciepłym spojrzeniu), z ciepłym i dobrym słowem, pełen zrozumienia, gotowy do udzielania pomocy, hojny⁴⁵.

Z kapłańskim sercem na wzór serca Jezusowego kojarzy się ojcostwo duchowe. W wypowiedziach zamieszczonych w *Księdze kondolencyjnej* czytamy również o tym⁴⁶. Obrazem ojcostwa duchowego w życiu ks. Ryszarda jest charakterystyka troski o dzieci, wzmacniany gestem obfitego rozdawnictwa czekolad⁴⁷.

11. Człowiek miłosierdzia

Według nauczania papieskiego, zwłaszcza Franciszka, cechą charakterystyczną etosu kapłańskiego jest okazywanie miłosierdzia. Kapłan, który stale się nawraca i rozwija w świętości, skutecznie przekazuje orędzie o Bożym Miłosier-

⁴² „A shepherd after the heart of God does not protect his own comfort zone. He is not worried about protecting his good name, but will be slandered as Jesus was. Unafraid of criticism, he is disposed to take risks in seeking to imitate his Lord” (Franciszek, 2016).

⁴³ „The priest is called to [...] to have a heart that is moved. Priests who are – allow me to say the word – »aseptic«, those »from the laboratory«, all clean and tidy, do not help the Church” (Franciszek, 2014).

⁴⁴ W *Księdze kondolencyjnej* są 23 wypowiedzi na ten temat (K, s. 3 dwa razy, 11b, 12a, 12b, 14a, 14b, 17a, 17b, 22, 23b, 31 trzy razy, 33, 34a, 36, 44, 53, 54, 57, 62, 67).

⁴⁵ W *Księdze kondolencyjnej* jest 66 wypowiedzi na ten temat (K, s. 3, 6, 7, 8a, 9a, 9b, 10a, 11b, 12a, 13a cztery razy, 14a dwa razy, 14b trzy razy, 15b, 17a, 17b dwa razy, 18a dwa razy, 19a, 21a, 21b, 22, 23a, 23b, 26a, 26b, 28a, 28b dwa razy, 29a, 29b, 30a, 30b, 31 dwa razy, 32a, 33 dwa razy, 34a dwa razy, 35, 38, 39 dwa razy, 40, 41, 42, 43, 48, 50, 52 dwa razy, 54 dwa razy, 55, 56, 57, 62, 64b, 65a).

⁴⁶ Np. „Mogliśmy do niego przychodzić ze wszystkimi naszymi codziennymi sprawami, jak do ojca, z naturalnej potrzeby, żeby wszystkie ważne wydarzenia z życia »przepuścić« przez serce Proboszcza, serce mądre i dobre” (K, s. 21b); „Byłeś jak ojciec, zawsze można było na Ciebie liczyć w każdej sytuacji” (K, s. 27a, por. 51, a także K, s. 3, 8b, 15b, 23a, 28b dwa razy, 30b, 63a).

⁴⁷ Tzw. słynne czekolady. W *Księdze kondolencyjnej* są cztery wypowiedzi na ten temat (K, s. 5, 23a, 29b, 67).

dziu, którego sam doświadcza, zwłaszcza w sakramencie pokuty (Wanat, 2016, s. 35). Odniesienie kapłana do świata winno charakteryzować się otwartością i miłosierdziem (Przygoda, 2018, s. 75–79). Chodzi tu o otwarcie na Boga i ludzi. Przy czym należy być czujnym, aby nie ulec pokusie szukania schronienia za sztywną normą lub za obrazem wyidealizowanej wolności⁴⁸. Kapłan ma przyjmować miłosierdzie od Boga i przekazywać je ludziom. Przejawy miłosierdzia w posłudze kapłańskiej mają miejsce w głoszeniu, liturgii sakramentalnej (zwłaszcza Eucharystii i pokuty) i diakonii charytatywnej (Przygoda, 2018, s. 83–90).

Profil duszpasterski ks. Bugajskiego odzwierciedla ten wątek nauczania papieskiego, zgodnie ze wpisami w *Księdze kondolencyjnej*, zaświadczającymi o tym, że był on wyrozumiały i wierzący w człowieka⁴⁹. „Świetnie spowiadał, tak po prostu, po ludzku” (K, s. 19a). Nie oceniał, ale ufał, zachowywał w sercu i wskazywał⁵⁰. Szanował ludzi (K, s. 20b). Był sprawiedliwy (K, s. 34a) Upominał mądrze (K, s. 13b, 37).

12. Człowiek miłości i dialogu

Zasadą życia i posługi kapłańskiej jest „miłość pasterska” (Jan Paweł II, 1992, nn. 21–24, 27, 30, 31, 33; por. Bujak, 2024 z. 48, s. 35), wyrażająca się w postawie „daru z siebie” – w „darze osobowym” (Bramorski, 2010, s. 45–66) – *in persona Christi*, jako *alter Christus* (Bramorski, 2010, s. 63–40), dla Kościoła⁵¹. Tożsamość prezbitera ma charakter relacyjny, w odniesieniu do Boga i do drugiego człowieka (Jan Paweł II, 1992, n. 12). Chodzi tu o postawę dialogiczną, w której akceptowana jest osoba niezależnie od jej religijności i jakości moralnej czynów. W epoce silnej sekularyzacji i ateizacji występuje zjawisko subiektywizacji wiary (Jan Paweł II, 1992, n. 7). Dlatego współczesne pokolenie potrzebuje kapłanów, którzy będą potrafili zmierzyć się z problemami wynikającymi z tych ogólnościowych trendów. W tym zakresie, zaistniała potrzeba „ewangelicznego rozeznania” sytuacji egzystencjalnych i procesów społecznych, aby skutecznie ewangelizować współczesny świat (Jan Paweł II, 1992, n. 10). Toteż w odniesieniu do wiernych kapłan powinien odznaczać się dobrocią serca, siłą, szczerością i stałością ducha, troską o sprawiedliwość, a także nadzwyczajną dobrocią oraz stanowczością (Bujak, 2024, s. 35). Jest to

⁴⁸ „Educating in discernment means, indeed, fleeing from the temptation to seek refuge behind a rigid norm or behind the image of an idealized freedom” (Franciszek, 2017).

⁴⁹ W *Księdze kondolencyjnej* jest pięć wpisów na ten temat (K, s. 10a, 11a, 18a, 26b, 32a).

⁵⁰ W *Księdze kondolencyjnej* jest pięć wpisów na ten temat (K, s. 11, 32a, 34a dwa razy, 37).

⁵¹ Według Jana Pawła II, życie kapłańskie należy Boga i do osób, za które jest odpowiedzialny duszpastersko (Jan Paweł II, 1992, n. 23).

koncepcja dialogiczna kapłaństwa, wskazująca na pionowy i poziomy wymiar relacji międzypersonalnych (Franciszek, 2022). Wyjaśnia ją chrystocentryzm posługi *in persona Christi* (Bramorski, 2010, s. 52–54) oraz jej eklezjotypiczność (Bramorski, 2010, s. 54–55).

Lektura wpisów zamieszczonych w straszyńskiej *Księdze kondolencyjnej* pozwala stwierdzić, że ks. Ryszard Bugajski był człowiekiem miłości i dialogu. Kochał ludzi – parafian⁵², obficie świadcząc o Boskiej bliskości (K, s. 13b). Był człowiekiem „z miłością w oczach” (K, s. 28a), obdarzającym miłością, dobrocią i czułością (K, s. 23a). W jednym z wpisów czytamy – „czułem obecność ojca, który kocha jak Bóg” (K, s. 8b). Przez Starszyńskiego Proboszcza można było „doświadczyć, że Bóg jest Miłością” (K, s. 18a), była to miłość ojcowska (K, s. 13b, 23b).

Otwartość ks. Bugajskiego na drugiego człowieka jest silnie wyakcentowana w *Księdze kondolencyjnej*. Był on oddany parafianom (K, s. 36, 64a). Przyjmował każdego „z otwartymi rękami” i był „dla każdego, niezależnie od funkcjonowania kancelarii” (K, s. 22), miał czas dla ludzi (K, s. 23a, 28b, 30a, 30a, 59a). Był uprzejmy i uważny (K, s. 59a). Gotowy do służby, wysłuchania drugiego, pomocy⁵³. Był blisko ludzi, obecny⁵⁴, słuchający innych z troską, opiekuńczy, wspierający każdego, zwłaszcza potrzebujących, duchowo i materialnie⁵⁵. Prowadził i towarzyszył w trudnych i radosnych chwilach życia⁵⁶. Jego posługa była „pełna miłości, wiary i oddania” (K, s. 49, por. 57), bo takie było jego „życie – dla Boga i dla drugiego człowieka” (K, s. 30b). Postawa wobec parafian wynikała z tego, że ks. Proboszcz kochał Kościół (K, s. 45).

Autorzy wpisów stwierdzają wielokrotnie, że ich Proboszcz był zawsze uśmiechnięty, miły, radosny, pogodny, z dobrym poczuciem humoru⁵⁷. Dawał nadzieję (K, s. 11a, 12a, 38). Był spokojny i cierpliwy⁵⁸. Nie potrafił się na nikogo złościć (K, s. 67). Zwracał uwagę na innych (K, s. 45). „Potrafił zapamiętać niemal wszystkie imiona dzieci do I-szej Komunii” (K, s. 19a). Był to duszpasterz,

⁵² W *Księdze kondolencyjnej* jest 13 wpisów na ten temat (K, s. 9a, 10a dwa razy, 11a, 15b, 19a, 20b, 26b, 30a, 32b, 37, 44, 57, 58, 60b), np.: był „jasnością naszej małej wspólnoty”, scalał ją „w jedność” (K, s. 10a), „ożywił parafię” (K, s. 19a)

⁵³ W *Księdze kondolencyjnej* jest pięć wypowiedzi na ten temat (K, s. 18b, 26a, 26b, 29b, 34a).

⁵⁴ Dyskretna, ale znacząca obecność (K, s. 55).

⁵⁵ W *Księdze kondolencyjnej* są 32 wpisy na ten temat (K, s. 8a, 8b, 9b, 12a, 12b, 13b, 15a dwa razy, 15b dwa razy, 16a pięć razy, 23a dwa razy, 28a, 29b, 32b, 30a, 36, 37, 38, 44, 49, 51, 53, 54 dwa razy, 58, 62a).

⁵⁶ W *Księdze kondolencyjnej* jest sześć wypowiedzi na ten temat (K, s. 6, 13b, 15a, 15b, 54, 59a).

⁵⁷ W *Księdze kondolencyjnej* są 33 wpisy na ten temat (K, s. 5, 10a, 10b, 11a, 14a, 18b, 20b, 21a, 21b, 23a, 25b, 26a, 26b, 27a, 28b dwa razy, 29b, 30a, 34a dwa razy, 36 dwa razy, 37, 38, 42, 50, 51, 53, 55, 56, 59a, 64b, 66b).

⁵⁸ W *Księdze kondolencyjnej* jest dziewięć wypowiedzi na ten temat (K, s. 10b, 11a, 15a, 28a, 32a, 36, 39, 43, 52).

„który znał swoje owce po imieniu” (K, s. 18a), „Wydawało się, że zna każdego mieszkańca parafii z imienia” (K, s. 21b, por. 22). Nazwany przez parafian Bożym darem⁵⁹, przyjacielem⁶⁰, ukochanym, umiłowanym Proboszczem⁶¹.

Wnioski

Nauczanie papieskie na temat świętości kapłańskiej wskazuje na fundament chrystologiczny, będący wykładnią działalności duszpasterskiej. Akcent pada tu na obecność kapłana wśród ludzi, odzwierciedlającą Boską intencję zbawienia każdego człowieka. Główne cechy to: miłość do ludzi wyrażona w postawie otwartości, życzliwości w udzielaniu wsparcia, towarzyszeniu w dobrych i trudnych chwilach życia. Kapłan – jak *alter Christus* – pozostawia w wiernych ślad prowadzący do Boga, dając nadzieję na niebo. Wizerunek hagiologiczny ks. Ryszarda Bugajskiego wizualizuje nauczanie papieskie na temat świętości kapłańskiej w głównych aspektach: chrystologicznym, wspólnotowym, modlitewnym, dialogicznej otwartości, troski o wiernych.

Z analizy wpisów w *Księdze kondolencyjnej* wynika, że ks. Ryszard Bugajski był postrzegany jako kapłan silnie zjednoczony z Jezusem Chrystusem – zaangażowany w życie sakramentalne i głęboko zakorzeniony w wierze. Tym samym w pełni realizował kluczowy dla nauczania papieskiego aspekt chrystologicznego fundamentu kapłańskiej świętości. Wizerunek zmarłego Proboszcza podkreśla także jego radykalizm ewangeliczny. Liczne świadectwa wskazują na konsekwentne głoszenie Ewangelii i dawanie przykładu życia w duchu rad ewangelicznych. Wpisuje się to w postulaty Jana Pawła II, Benedykta XVI i Franciszka o kapłańskim obowiązku dążenia do doskonałości chrześcijańskiej. Wyraźne jest ukierunkowanie ks. Bugajskiego na służbę eklezjalną: wierni podkreślają jego gotowość do pomocy, opiekę duszpasterską i budowanie więzi parafialnych. Ta postawa łączy się z papieską wizją kapłana jako budowniczego komunii w Kościele. Wpisy zamieszczone w *Księdze* często odwołują się do jego gorliwej modlitwy i troski o rozwój duchowy parafian, co współbrzmi z nauczaniem o konieczności kapłańskiej modlitwy za powierzonych wiernych. Według nich, Proboszcza ze Straszyna charakteryzowała otwartość, ciepło i zdolność do dialogu z każdym człowiekiem. Ten rys harmonizuje z wezwa-

⁵⁹ W *Księdze kondolencyjnej* jest 13 wypowiedzi na ten temat (K, s. 8b, 11b, 13a, 18a dwa razy, 21a, 27a, 33, 42, 54, 59a, 63b, 65b).

⁶⁰ W *Księdze kondolencyjnej* jest 15 wypowiedzi na ten temat (K, s. 2, 9a, 12b, 14a, 14b dwa razy, 16a, 17a, 25a, 26a, 29a, 30a, 34a, 44, 55).

⁶¹ W *Księdze kondolencyjnej* jest 10 wypowiedzi na ten temat (K, s. 7, 11b, 14b, 18a dwa razy, 27b, 28a, 28b, 40, 55).

niem Franciszka do „bliskości”, która stanowi fundament prawdziwej miłości pasterskiej. Wreszcie, autorzy wpisów dostrzegają w osobie ks. Bugajskiego obraz Bożego miłosierdzia. Stale przebaczący i wspierający, stał się żywym świadectwem tego, do czego wzywa kapłanów współczesny Kościół: by byli „sercem” Boga dla potrzebujących.

Wpisy w *Księdze kondolencyjnej* pozwalają odczytać profil hagiologiczny ks. Bugajskiego z dominantą zaangażowania duszpasterskiego, jest to proboszcz wyraźnie obecny wśród ludzi, towarzyszący im. Dominującą cechą etosu kapłańskiego w postawie ks. Bugajskiego jest otwartość i komunikatywność, w relacjach z wiernymi. Przekaz wiary ks. Bugajskiego jest czysty w słowie i postępowaniu, a świadectwo życia i posługa kapłańska obrazuje miłość Boga i Jego miłosierdzie.

Refleksje przedstawione w niniejszym artykule, nad profilem hagiologicznym Zmarłego Kapłana skłaniają do zastanowienia się w jaki sposób przekazać następnemu pokoleniu wzór świętości kapłańskiej. Społeczeństwu jest potrzebny pozytywny przekaz na temat osób związanych z posługą kościelną, zwłaszcza w epoce komunikacji medialnej, gdzie dominuje popyt na sensację zbudowaną z treści negatywnie odnoszących się do środowisk religijnych. W związku z tym istnieje niemal konieczność, aby podawać opinii publicznej prawdę o osobach duchownych, które wiernie wypełniają powołanie kapłańskie i do końca życia pozostają jemu wierne. Upowszechnianie takich informacji powinno mieć miejsce na wszystkich areopagach współczesnej kultury, poczynawszy od artykułów naukowych, poprzez popularne aż do produkcji medialnych i multimedialnych, a także wydarzeń umożliwiających spotkania osób, będących świadkami życia świętobliwych kapłanów. Warto podejmować inicjatywy diecezjalne, które mogłyby polegać na promowaniu świętości życia kapłanów, a także innych osób związanych z posługą eklesjalną, zmarłych w opinii świętości. Ks. Ryszard Bugajski jest jednym z wielu zmarłych, świętobliwych kapłanów. W związku z tym, że po jego śmierci pojawiły się same pozytywne opinie, w których wiele osób wyraża przekonanie o jego świętości, można uznać ten przypadek za reprezentatywny dla innych zmarłych kapłanów. Przykład życia i posługi kapłańskiej ks. Ryszarda można by wówczas przedstawić w formie wykładu monograficznego dla kandydatów do kapłaństwa oraz w ramach formacji stałej, a także w formie prelekcji przeznaczonej do cyklu wykładów otwartych w ramach projektu ewangelizacyjnego pt. „święci żywi wśród nas” lub „święci z sąsiedztwa”. Podejmowanie działań informujących o życiu Proboszcza ze Straszyna powinno objąć spotkania wspomnieniowe, a także patronaty nad dziełami o charakterze podobnym do tych, które inicjował i rozwijał ks. Bugajski.

Bibliografia

- Andrukiewicz Piotr, 2022, *Nowi kapłani dla nowej epoki – wizja kapłaństwa kapłana według papieża Franciszka*, „Symposium” t. 26, nr 2(43), s. 87–96, DOI: 10.4467/25443283SYM.22.014.17382.
- b.a., 1994, *Katechizm Kościoła Katolickiego* (1992), Pallottinum.
- b.a., 2011, *Schematyzm Archidiecezji Gdańskiej* 2011, Gdańsk – Pelplin.
- Benedykt XVI, 2007, *Adhortacja „Sacramentum caritatis”* (22 II 2007), Acta Apostolicae Sedis, 99, nr 3, s. 105–180.
- Benedykt XVI, 2009, *List na rozpoczęcie roku kapłańskiego z okazji 150. rocznicy ‘dies natalis’ Świętego Proboszcza z Ars* (16 VI 2009), Libreria Editrice Vaticana, Roma.
- Bramorski Jacek, 2010, *Kapłaństwo jako dar z siebie w życiu i myśli Jana Pawła II*, Studia Gdańskie, t. 26, s. 45–66.
- Buczek Jerzy, 2011–2013, *Przygotowanie do posługi kapłańskiej według Josepha Ratzingera-Benedykta XVI*, Resovia Sacra, t. 18–20, s. 131–160.
- Bugajski Ryszard, Parzych-Blakiewicz Katarzyna, 2017, *Apostolat parafialny u Świętego Jacka w Straszynie (archidiecezja gdańska)*, w: *Święty Jacek Odrowąż w wierze, pobożności, teologii i sztuce – dawniej i dziś. Perspektywa uniwersalna i regionalna*, Katarzyna Parzych-Blakiewicz (red.), Warmińskie Wydawnictwo Diecezjalne, Olsztyn, s. 107–132.
- Bujak Janusz, 2024, *Sakrament święceń w nauczaniu Soboru Watykańskiego II i w okresie posoborowym*, Dobry Pasterz, z. 48, s. 31–48.
- Congregazione delle Cause dei Santi, 2011, *Le cause dei santi. Sussidio per lo studium*, Winzenzo Criscuolo, Daniel Ols, Robert J. Sarno (red.), Libreria Editrice Vaticana, Roma.
- Eszer Ambrogio, 2001, *L’Autentica fama di santità ed il suo fondamento*, w: *Religion et scientiae. Materiały V Sympozjum Prawa Kanonicznego* (Lublin, 25 kwietnia 2001 r.), Piotr Stanisław (red.), Lublin, s. 11–44.
- Franciszek, 2013, *Homilia* (28 III 2013), w: *The Holy See* [online], dostęp: 27.02.2025, <https://www.vatican.va/content/francesco/pl/homilies/2013/documents/papa-francesco_20130328_messa-crismale.html>.
- Franciszek, 2014, *Address to the parish priests of the diocese of Rome* (6 III 2014), w: *The Holy See* [online], dostęp: 27.02.2025, <https://www.vatican.va/content/francesco/en/speeches/2014/march/documents/papa-francesco_20140306_clero-diocesi-roma.html>.
- Franciszek, 2015, *Homilia* (20 IX 2015), w: *The Holy See* [online], dostęp: 27.02.2025, <https://www.vatican.va/content/francesco/pl/homilies/2015/documents/papa-francesco_20150920_cuba-omelia-vespri.html>.
- Franciszek, 2016, *Homilia* (3 VI 2016), w: *The Holy See* [online], dostęp: 27.02.2025, <https://www.vatican.va/content/francesco/en/homilies/2016/documents/papa-francesco_20160603_omelia-giubileo-sacerdoti.html>.
- Franciszek, 2017, *Przemówienie* (6 V 2017), w: *The Holy See* [online], dostęp: 27.02.2025, <https://www.vatican.va/content/francesco/en/speeches/2017/may/documents/papa-francesco_20170506_pont-seminariocampano-posillipo.html>.
- Franciszek, 2018a, *Motu proprio „majorem hac dilectionem” sull’offerta della vita*, w: *Congregatio de Causis Sanctorum, Le cause dei santi. Sussidio per lo studium*, Vincenzo Criscuolo, Carmelo Pellegrino, Robert J. Sarno (red.), wyd. IV rozszerzone, Libreria Editrice Vaticana, Roma, s. 606–609.
- Franciszek, 2018b, *Przemówienie* (21 IX 2018), w: *The Holy See* [online], dostęp: 27.02.2025, <https://www.vatican.va/content/francesco/it/speeches/2018/september/documents/papa-francesco_20180921_arcidiocesi-valencia.html>.

- Franciszek, 2019, *List* (4 VIII 2019), w: *The Holy See* [online], dostęp: 27.02.2025, <https://www.vatican.va/content/francesco/pl/letters/2019/documents/papa-francesco_20190804_lettera-presbiteri.html>.
- Franciszek, 2021, *Przemówienie* (7 VI 2021), w: *The Holy See* [online], dostęp: 27.02.2025, <https://www.vatican.va/content/francesco/it/speeches/2021/june/documents/papa-francesco_20210607_sacerdoti-sanluigi-deifrancesi.html>.
- Franciszek, 2022, *Przemówienie Ojca Świętego na sympozjum "Ku fundamentalnej teologii kapłaństwa"* (17 II 2022), w: *The Holy See* [online], dostęp: 17.02.2022, <<https://www.vatican.va/content/francesco/pl/speeches/2022/february/documents/20220217-simposio-teologia-sacerdozio.html>>.
- Franciszek, 2023, *Przemówienie* (2 II 2023), w: *The Holy See* [online], dostęp: 27.02.2025, <<https://www.vatican.va/content/francesco/pl/speeches/2023/february/documents/20230202-clero-repdem-congo.html>>.
- Galanciak Dawid, 2017, *Kapłan – nauczyciel religii człowiekiem modlitwy*, *Studia Gdańskie*, t. 41, s. 139–155.
- Jan Paweł II, 1992, *Adhortacja „Pastores dabo vobis”* (25 III 1992), *Acta Apostolicae Sedis*, 84, 3 VIII 1992, s. 657–804.
- Kijas Zdzisław Józef, 2018, *La santità*, w: *Congregatio de Causis Sanctorum, Le cause dei santi. Sussidio per lo studium*, Vincenzo Criscuolo, Carmelo Pellegrino, Robert J. Sarno (red.), wyd. IV rozszerzone, Libreria Editrice Vaticana, Roma, s. 29–38.
- Kozioł Bogusław, 2013, *Elementy duchowości kapłańskiej w nauczaniu Benedykta XVI*, *Studia Theologica Varsaviensia*, nr 51/2, s. 145–163.
- Kroeger James H., 2016, *Pope Francis, priesthood and mission. Ten inspirational insights*, *Annales Missiologici Posnanienses*, t. 21, s. 69–85, DOI: 10.14746/amp.2016.21.4.
- Księga kondolencyjna śp. Księdza Ryszarda Bugajskiego (1962-2024) proboszcza parafii pw. św. Jacka Odrowęża w Straszynie. 31 grudnia 2024 – 5 lutego 2025* [Archiwum parafialne, Straszyn (archidiecezja gdańska), ul. Poprzeczna 24].
- Przygoda Wiesław, 2018, *Duszpasterz służą miłosierdzia*, *Roczniki Teologiczne*, t. 65, z. 6, s. 75–93; DOI: 10.18290/rt.2018.65.6-6.
- Pudło Piotr, 2023, *Wymiary posługi kapłańskiej w nauczaniu Benedykta XVI*, *Studia Sandomierskie*, t. 30, s. 183–211, DOI: 10.15633/sts.3007.
- Rowland Tracy, 2025, *Magisterial Teaching of John Paul II, Benedict XVI, and Francis*, w: *St Andrews Encyclopaedia of Theology*, Edited by Brendan N. Wolfe et al. [online], dostęp: 28.07.2025, <<https://www.saet.ac.uk/Christianity/MagisterialTeaching> Accessed>.
- Szulist Janusz, 2010, *Jeden kapłan – jedna ofiara. Jednocząca funkcja kapłaństwa Chrystusowego w „Liście na rozpoczęcie roku kapłańskiego z okazji 150. Rocznicy dies natalis świętego Proboszcza z Ars” Benedykta XVI*, *Studia Gdańskie*, t. 26, s. 67–81.
- Wanat Zbigniew, 2016, *Troska Benedykta XVI o kapłanów jako szafarzy sakramentu miłosierdzia*, *Studia Theologica Varsaviensia*, nr 2, s. 31–57.
- Wojtczak Adam, 2022, *Czule oblicze Kościoła. Postulat papieża Franciszka*, *Teologia w Polsce*, nr 16.2, s. 111–135, DOI: 10.31743/twp.2022.16.2.06.
- Zamorski Tomasz, 2014, *Biblijne uzasadnienie katolickiej teologii sacramentum ordinis według J. Ratzingera/Benedykta XVI*, *Studia Gnesnensia*, t. 28, s. 241–256.
- Żywica Zdzisław, 2023, *Biblijna terminologia świętości – jej zastosowanie i znaczenie*, w: *Święci: odkrywanie i promocja. Istotne zagadnienia procesu beatyfikacyjnego na etapie diecezjalnym*, Zdzisław J. Kijas, Bogusław Kochaniewicz, Katarzyna Parzych-Blakiewicz (red.), *Bernardinum, Pelplin*, s. 11–22.

**A Hagiological Profile of the Late Rev. Ryszard Bugajski (1962–2024)
Based on His *Book of Condolences* – as a Visualisation
of Papal Teaching on Holiness**

Summary: The purpose of the paper is to show how the theoretical vision of priestly holiness, based on the teachings of John Paul II, Benedict XVI, and Francis, is realised in concrete pastoral circumstances. The main themes focus on the biblical understanding of holiness, the Christological foundation of the presbyter's ministry, and the practical manifestations of evangelical radicalism and mercy in a priest's life. The issue under study involves an analysis of testimonies concerning the life and pastoral ministry of the late Rev. Ryszard Bugajski, a parish priest in Straszyn, whose spiritual profile is depicted by entries in the *Book of Condolences*. These parishioners' accounts portray him as a priest completely dedicated to God and to people, fully embodying the papal guidelines regarding priestly holiness. The conclusions indicate that Rev. Bugajski's example confirms the coherence of the Church's teaching with everyday pastoral practice and may inspire further reflection on the essence of the presbyterate.

Keywords: priesthood, sanctity, holiness of a priest, Bugajski, Straszyn.